

Jaarrekening 2017

INHOUDSOPGAVE

Pagina

5.1 Jaarrekening 2017

5.1.1	Geconsolideerde balans per 31 december 2017	4
5.1.2	Geconsolideerde resultatenrekening over 2017	5
5.1.3	Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017	6
5.1.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	7
5.1.5	Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2017	14
5.1.6	Mutatieoverzicht immateriële vaste activa	23
5.1.7	Mutatieoverzicht materiële vaste activa	23
5.1.8	Mutatieoverzicht financiële vaste activa	23
5.1.9	Overzicht langlopende schulden ultimo 2017	24
5.1.10	Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2017	25
5.1.11	Enkelvoudige balans per 31 december 2017	30
5.1.12	Enkelvoudige resultatenrekening over 2017	31
5.1.13	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling enkelvoudige jaarrekening	32
5.1.14	Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2017	33
5.1.15	Enkelvoudig mutatieoverzicht immateriële vaste activa	44
5.1.16	Enkelvoudig mutatieoverzicht materiële vaste activa	44
5.1.17	Enkelvoudig mutatieoverzicht financiële vaste activa	44
5.1.18	Overzicht langlopende schulden ultimo 2017 (enkelvoudig)	45
5.1.19	Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2017	46
5.1.20	Vaststelling en goedkeuring	49

5.2 Overige gegevens

5.2.1	Statutaire regeling resultaatbestemming	52
5.2.2	Controleverklaring	53

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017
(na resultaatbestemming)

	Ref.	31-dec-17 €	31-dec-16 €
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	47.774.721	53.630.221
Financiële vaste activa	2	307.480	361.291
Totaal vaste activa		<u>48.082.201</u>	<u>53.991.512</u>
Vlottende activa			
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	3	563.109	221.568
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	4	87.864	480.377
Debiteuren en overige vorderingen	5	1.948.677	2.186.167
Liquide middelen	6	23.033.398	18.611.218
Totaal vlottende activa		<u>25.633.048</u>	<u>21.499.330</u>
Totaal activa		<u><u>73.715.249</u></u>	<u><u>75.490.842</u></u>
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Kapitaal	7	23.301	23.301
Bestemmingsfondsen		14.157.897	12.550.791
Algemene en overige reserves		13.438.545	6.603.873
Totaal groepsvermogen		<u>27.619.743</u>	<u>19.177.965</u>
Vorzieningen	8	7.210.241	6.238.887
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	9	25.033.322	33.221.224
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Schulden uit hoofde van financieringoverschot	4	362.849	723.220
Overige kortlopende schulden	10	13.489.094	16.129.546
Totaal kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		<u>13.851.943</u>	<u>16.852.766</u>
Totaal passiva		<u><u>73.715.249</u></u>	<u><u>75.490.842</u></u>

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2017

	Ref.	2017 €	2016 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)	13	64.688.047	63.812.844
Subsidies (exclusief Wmo en Jeugdwet)	14	1.780.006	1.805.581
Overige bedrijfsopbrengsten	15	14.176.955	5.002.603
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>80.645.008</u>	<u>70.621.028</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	16	49.509.820	48.274.065
Afschrijvingen op materiële vaste activa	17	3.753.340	3.790.694
Overige bedrijfskosten	18	17.495.781	14.717.007
Som der bedrijfslasten		<u>70.758.941</u>	<u>66.781.766</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		9.886.067	3.839.262
Financiële baten en lasten	19	-1.444.287	-1.434.856
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>8.441.780</u></u>	<u><u>2.404.406</u></u>

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:

	2017 €	2016 €
Toevoeging/(onttrekking):		
Bestemmingsreserve investeringen concernverband	6.310.435	0
Bestemmingsfonds reserve aanvaardbare kosten	1.607.108	1.150.338
Algemene / overige reserves	524.237	1.254.068
	<u>8.441.780</u>	<u>2.404.406</u>

5.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

	Ref.	2017		2016	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat			9.886.067		3.839.262
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen en overige waardeverminderingen	17	3.753.340		3.790.694	
- mutaties voorzieningen	8	<u>971.354</u>		<u>-1.238.579</u>	
			4.724.694		2.552.115
Veranderingen in werkkapitaal:					
- mutatie onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	3	-341.541		221.034	
- toename vorderingen (afname)	5	232.516		157.965	
- afname vordering uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot		392.513		-480.377	
- afname schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot	4	-360.371		-130.687	
- afname kortlopende schulden en exclusief mutatie te betalen rente	10	<u>-2.827.924</u>		<u>921.475</u>	
			<u>-2.904.807</u>		<u>689.410</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			11.705.954		7.080.787
Ontvangen interest	19	12.948		16.729	
Betaalde interest	19	<u>-1.320.556</u>		<u>-1.458.749</u>	
			<u>-1.307.608</u>		<u>-1.442.020</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			<u>10.398.346</u>		<u>5.638.767</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen materiële vaste activa	1	-1.240.537		-1.397.997	
Desinvesteringen materiële vaste activa	1	<u>3.208.429</u>		<u>7.521</u>	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			1.967.892		-1.390.476
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Aflossing langlopende schulden	9	<u>-7.944.058</u>		<u>-2.361.821</u>	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			<u>-7.944.058</u>		<u>-2.361.821</u>
Mutatie geldmiddelen			<u>4.422.180</u>		<u>1.886.470</u>
Stand geldmiddelen per 1 januari			18.611.218		16.724.748
Stand geldmiddelen per 31 december			<u>23.033.398</u>		<u>18.611.218</u>
Mutatie geldmiddelen			4.422.180		1.886.470

Toelichting:

Er is gebruik gemaakt van de indirecte methode bij de opstelling van het kasstroomoverzicht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens en groepsverhoudingen

Zorginstelling Stichting Zorggroep Charim is statutair (en feitelijk) gevestigd te Veenendaal, op het adres Wiltonstraat 42, KvK-nummer 30242745. Stichting Zorggroep Charim bestaat uit: Zorginstelling Stichting Zorggroep Charim en Stichting Charim Vastgoed. De jaarrekening van Stichting Charim Vastgoed is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stichting Zorggroep Charim te Veenendaal.

Doelstelling

Stichting Zorggroep Charim heeft een christelijke identiteit en heeft ten doel het zonder winstoogmerk en met respect voor ieders levensbeschouwing aanbieden van intramurale en extramurale verzorging en verpleging alsmede behandeling, begeleiding en overige gerelateerde diensten ten behoeve van personen die aantoonbaar behoefte hier aan hebben.

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving waaronder RJ 655, titel 9 BW2.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de stichting.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie, en vereisen een aantal schattingen en veronderstellingen:

- Waardering vaste activa
- Voorzieningen
- Onderhandenwerk GRZ

De waarderingsgrondslagen voor deze specifieke posten worden apart toegelicht in dit hoofdstuk.

Consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening zijn tevens opgenomen de gegevens van de stichtingen die tot de groep behoren. Dit betreft de volgende stichtingen en vennootschappen:

- Stichting Zorggroep Charim, gevestigd Wiltonstraat 42, 3905 KW te VEENENDAAL
- Stichting Charim Vastgoed, gevestigd Grote Beer 10, 3902 HK te VEENENDAAL

De gegevens van beide stichtingen zijn volledig betrokken in de geconsolideerde jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van stichting Zorggroep Charim. Bij het opstellen van de jaarrekening van Stichting Charim Vastgoed zijn geen afwijkende grondslagen toegepast.

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de stichting en bovengenoemde rechtspersonen waarover volledige zeggenschap kan worden uitgeoefend. In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte winsten.

Verbonden rechtspersonen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in de paragraaf consolidatie worden aangemerkt als verbonden partij. Er is geen sprake van andere verbonden partijen waarmee Zorggroep Charim transacties is aangegaan.

Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd. De kosten van Stichting Zorggroep Charim worden doorbelast aan Stichting Charim Vastgoed op basis van reële inschatting van de inspanning ten behoeve van deze stichting. Zorggroep Charim is geen transacties met verbonden partijen aangegaan die niet onder normale marktvoorwaarden hebben plaatsgevonden.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de stichting in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging. Verder omvat de vervaardigingsprijs een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente op schulden over het tijdvak dat kan worden toegerekend aan de vervaardiging van de activa.

Groot onderhoud

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de voorzieningen aan de passiefzijde van de balans. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste gebracht van deze voorziening. Zie hiervoor ook de grondslag onder het hoofd Voorzieningen.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen.

Afschrijvingstermijnen

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur, rekeninghoudend met de restwaarde. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Bedrijfsgebouwen en terreinen	0-10%
- Machines en installaties	5-20%
- Andere vaste bedrijfsmiddelen	10-33%

De afschrijvingspercentages bij investeringen in gebouwen worden afgestemd op de reële (resterende) economische levensduur en niet meer op basis van de standaardnormen van de NZA. Hierdoor kan tot 2018, vanaf wanneer volledig sprake is van vergoeding op basis van de NHC, een verschil ontstaan tussen de werkelijke afschrijvingen en de vergoeding hiervoor vanuit de WLZ.

Financiële vaste activa

De grondslagen voor overige financiële vaste activa (overige vorderingen) zijn opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Bijzondere waardeverminderingen

Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde van de toekomstige nettokasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de geschatte verkoopprijs minus de geschatte kosten welke nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Vervreemding vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Belangrijke veronderstellingen die zijn gehanteerd bij de benadering van de contante waarde van de kasstromen zijn:

- Bij het opstellen van deze jaarrekening wordt het uitgangspunt gehanteerd dat sprake is van één kasstroomgenererende eenheid voor Stichting Zorggroep Charim en Stichting Charim Vastgoed als één geheel.
- Voor de gehele zorggroep geldt dat is uitgegaan van de continuïteit van de omvang van de activiteiten rekeninghoudend met de resterende levensduur en restwaarde van de verschillende vastgoedobjecten.
- Verder zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:
  - De afbouw van de omzet ZZP 1-3 (tot 2020);
  - De toename van het aantal Scheiden, wonen en zorg cliënten in gelijke mate toenemend als het aantal ZZP 1-3 plaatsen afneemt;
  - Een leegstandspercentage van 3%;
  - Omzetspecifieke indexatie voor de komende 5 jaar.
  - Een algemene indexatie / groeivoet van 1,5% vanaf 2023;
  - Een indexatie / groeivoet van alle niet personele kosten van 2% met uitzondering van financiële baten en lasten en afschrijvingen. Voor personele kosten wordt tot en met 2019 een index van 1,5% gehanteerd, daarna een index van 2,0% tot 2022.
- Een disconteringsvoet van 5,9%, zijnde het gemiddelde van de externe vermogenskosten van Charim en het gewenste rendement op het eigen vermogen van 7,5%.

De berekende contante waarde van de toekomstige kasstromen (bedrijfswaarde) geeft geen aanleiding voor bijzondere waardeverminderingen per 31 december 2017.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. De stichting heeft geen contracten afgesloten met betrekking tot afgeleide financiële instrumenten (derivaten). In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: vorderingen, financiële verplichtingen en overige verplichtingen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd. De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (nominale waarde) verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Het geactiveerde disagio wordt lineair afgeschreven gedurende de looptijd van de langlopende leningen. De geactiveerde boeterente wordt afgeschreven tegen het verschil tussen de vergoede rente op basis van de NZA beleidregels en de werkelijk betaalde rente op de langlopende leningen.

Vorderingen

De vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Financiële instrumenten (vervolg)

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betalingen door een debiteur, herstructurering van een aan de onderneming toekomend bedrag onder voorwaarden die de onderneming anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, etc.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen die door de onderneming worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden op het niveau van specifieke vorderingen/debiteuren in aanmerking genomen.

Een bijzonder waardeverminderingverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Verliezen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. De boekwaarde van vorderingen wordt verminderd met de voorziening voor dubieuze debiteuren. Vorderingen die niet incasseerbaar zijn worden afgeboekt van de voorziening. Andere toevoegingen en onttrekkingen aan de voorziening worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Onderhandenwerk GRZ

Het onderhanden werk GRZ betreft lopende of nog niet gefactureerde revalidatie-trajecten (DBC's) per balansdatum. Deze trajecten worden gewaardeerd aan de hand van de externe grouper beschikbaar gesteld door de zorgverzekeraar. De waardering geschiedt tegen de opbrengstwaarde van de op balansdatum gerealiseerde uren en verpleegdagen van de openstaande trajecten. Een (verwachte) overschrijding van de contractuele afspraken met de zorgverzekeraars wordt in mindering gebracht op het OHW.

Op het onderhanden werk worden de voorschotten die ontvangen zijn van verzekeraars in mindering gebracht. Het onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten wordt in de balans gepresenteerd als een gesaldeerde post van de per werk gerealiseerde kosten en ontvangen voorschotten. Het saldo van het onderhanden werk kan per balansdatum een debetstand of een creditstand zijn, afhankelijk van de mate van de gerealiseerde kosten en toegerekende winst, verwerkte verliezen en ontvangen voorschotten.

Indien het saldo van de DBC / DBC-zorgproduct per zorgverzekeraar een:

- debetstand vertoont, wordt het netto-bedrag verwerkt als een actief;
- een creditstand vertoont, wordt het netto-bedrag verwerkt als een schuld.

Vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort of -overschot

Een vordering uit hoofde van financieringstekorten of een schuld uit hoofde van financieringsoverschotten is het aan het einde van het boekjaar bestaande verschil tussen het wettelijk budget voor aanvaardbare kosten en de ontvangen voorschotten en de in rekening gebrachte vergoedingen voor diensten en verrichtingen ter dekking van het wettelijk budget (artikel 6 Regling verslaggeving WTZi).

Vorderingen

De grondslagen voor vorderingen zijn opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Binnen het eigen vermogen wordt onderscheid gemaakt tussen Kapitaal, Algemene reserve, Bestemmingsreserves en Bestemmingsfondsen.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Eigen vermogen (vervolg)

Kapitaal

Onder kapitaal is opgenomen het bij oprichting van de Stichting ingebracht kapitaal.

Algemene reserve

Onder Algemene reserve is opgenomen dat deel van het eigen vermogen, waarover de bevoegde organen binnen de statutaire doelstellingen van de Stichting vrij kunnen beschikken.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de bevoegde organen van de Stichting een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen zijn reserves waaraan door derden een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan.

Aanwending van bestemmingsreserves en -fondsen

Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden in de resultatenrekening verantwoord, en via de resultaatbestemming ten laste van de betreffende reserve gebracht. Wijzigingen in de beperking van de bestemming van reserves welke door de daartoe bevoegde organen of instanties worden aangebracht, worden als overige mutatie binnen het eigen vermogen verwerkt.

Vorzieningen (algemeen)

Vorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Tenzij anders benoemd in de waarderingsgrondslagen voorzieningen worden de voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de beste schatting van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. De disconteringsvoet waartegen contant wordt gemaakt geeft de actuele marktrente weer. De actuele marktrente wordt bepaald op basis van het rendement op hoogwaardige ondernemingsobligaties op een liquide markt; Indien de liquide markt ontbreekt wordt de actuele marktrente bepaald op basis van het rendement op staatsleningen. Voor kortdurende verplichtingen wordt bij de berekening van de contante waarde de disconteringsvoet gelijk gesteld aan 1. De impact van deze inschatting is niet significant ten aanzien van het beeld van de voorzieningen en de jaarrekening als geheel.

Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen en verliezen in de voorzieningen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de resultatenrekening gebracht. Voor voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd wordt de rentemutatie als dotatie voorziening verantwoord.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Per voorziening is hieronder de wijze van opbouw en waardering toegelicht.

Groot onderhoud:

De voorziening groot onderhoud wordt gevormd voor verwachte kosten inzake periodiek onderhoud van panden, installaties, e.d., gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan. De voorziening is gebaseerd op nominale waarde.

Jubileumuitkeringen:

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,00%.

Langdurig zieken:

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. Deze voorziening heeft betrekking op toekomstige loonkosten met betrekking tot langdurig verzuim. De voorziening is gewaardeerd tegen de nominale waarde van de nog te betalen loonkosten gedurende het eerste en tweede ziektejaar. Hierbij is een op ervaringscijfers gebaseerde schatting gedaan van de verwachte duur van het verzuim. De voorziening wordt jaarlijks per balansdatum opnieuw berekend en vastgesteld.

ORT over vakantiedagen

De voorziening ORT over vakantiedagen betreft de nominale bedragen die volgens de cao vvt 2016-2018 verschuldigd zijn aan personeelsleden die tussen 2012 en 2016 in dienst zijn geweest. Het deel dat opgenomen is onder de voorziening betreft het deel van de verschuldigde bedragen aan personeelsleden die nog niet gevraagd hebben om een voorstel en vaststellingsovereenkomst voor de ORT over vakantiedagen.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

De grondslagen voor schulden en financiële verplichtingen zijn opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

Leasing

Zorggroep Charim kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend, en niet zozeer de juridische vorm.

Financiële leases

Zorggroep Charim treedt niet op als een lessee in een financial lease. Er zijn geen financial leases verwerkt in de balans.

Operationele leases

Als zorggroep Charim optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

Baten worden in de resultatenrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend. In het geval van een geconstateerde fout in voorgaande boekjaren wordt fouterstel toegepast.

Opbrengsten

De opbrengsten uit dienstverlening worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum en in verhouding tot in totaal te verrichten diensten (onder de voorwaarde dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat, dit indien aan de volgende voorwaarden is voldaan: a. het bedrag kan op betrouwbare wijze worden bepaald; b. waarschijnlijke economische voordelen; c. de mate waarin de dienstverlening op de balansdatum is verricht kan op betrouwbare wijze worden bepaald; en d. gemaakte kosten en kosten die nog moeten worden gemaakt kunnen betrouwbaar worden bepaald; als dat niet kan dan worden opbrengsten slechts verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening).

Bij de berekening van het wettelijk budget voor aanvaardbare kosten is geen rekening gehouden met de na-indexering. De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

Overige (Overheids-)subsidies

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de stichting zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de resultatenrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor kosten van een actief worden systematisch in de resultatenrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

Personele kosten

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Pensioenen

Zorggroep Charim heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Zorggroep Charim.

De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Zorggroep Charim betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfonds. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In december 2017 bedroeg de dekkingsgraad 101,1%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 124%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 12 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren.

Zorggroep Charim heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Zorggroep Charim heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord

Overige lasten

De overige lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren. Agio, disagio en aflossingspremies worden verantwoord als rentelast in de periode waartoe zij behoren. De toerekening van deze rentelast en de rentevergoeding over de lening is de effectieve rente die in de winst-en-verliesrekening wordt verwerkt. In de balans is (per saldo) de amortisatiewaarde van de schuld(en) verwerkt. De nog niet in de winst-en-verliesrekening verwerkte bedragen van het disagio worden verwerkt als verlaging van de schuld(en) waarop ze betrekking hebben.

5.1.4.4 Grondslagen van segmentering

De netto-omzet stromen zijn niet te onderscheiden naar bedrijfstak of geografisch gebied. Om die reden heeft geen verdere segmentering plaatsgevonden.

5.1.4.5 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Betalingen welke voortvloeien uit langlopende leningen worden voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als kasstroom uit financieringsactiviteiten.

5.1.4.6 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
<i>De specificatie is als volgt:</i>	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	36.632.188	41.414.766
Machines en installaties	7.808.704	8.786.988
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	2.823.345	2.453.286
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	510.484	975.179
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	0	0
Totaal materiële vaste activa	<u><u>47.774.721</u></u>	<u><u>53.630.219</u></u>
<i>Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	53.630.219	55.834.114
Bij: investeringen	1.106.271	1.594.322
Af: afschrijvingen	3.753.340	3.790.694
Af: terugname geheel afgeschreven activa	0	0
Af: desinvesteringen	3.208.429	7.521
Boekwaarde per 31 december	<u><u>47.774.721</u></u>	<u><u>53.630.221</u></u>

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.7.

Onder de materiële vaste activa zijn geen activa opgenomen waarvan Zorggroep Charim niet juridisch eigenaar is of waarvan de zorginstelling niet alleen het economisch eigendom heeft.

Onder de materiële vaste activa zijn activa opgenomen voor een bedrag van EUR 11.794.000 (2016: 12.468.000) waarvan de beschikbaarheid berust op een beperkt genotsrecht, een erfpachtrecht. De erfpachtrechten zijn afgekocht door middel van een jaarlijks te betalen canon. Dit geldt tot 2041 voor de locatie de Tollekamp in Rheden en voor onbepaalde tijd voor de locatie Elim in Amerongen.

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.9.

De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van EUR 47,2 mln (2016: EUR 52,7 mln.) als onderpand voor schulden aan kredietinstellingen, waarvan EUR 31,6 mln. (2016: EUR 34,6 mln.) als garantie voor leningen die zijn geborgd via het Waarborgfonds voor de Zorg (WFZ), daarnaast EUR 6,2 mln via hypotheekrechten (2016: EUR 8,9 mln.) en EUR 1,8 mln via gemeentegarantie (2016: EUR 2 mln.). De zorginstelling heeft zich verbonden niet zonder voorafgaande toestemming van het WFZ onroerende goederen die zijn gefinancierd met geborgde leningen te vervreemden of met een ander zakelijk recht te bezwaren. Tevens heeft de zorginstelling zich verbonden om op eerste verzoek van het WFZ een recht van hypotheek aan het WFZ te verstrekken op onroerende zaken waarvoor een lening is aangegaan die geheel of gedeeltelijk door het WFZ is geborgd.

De desinvesteringen (€ 3,1 mln.) betreffen de verkoop van locatie De Bladerkroon en Mirtehof. De verkoopopbrengst voor beide panden was € 13 mln.

Investeringsverplichting

De stichting is een investeringsverplichting aangegaan ter grootte van EUR 6,6 mln inzake de revitalisering van locatie De Meent.

Actuele waarde

Onder de grondslagen is onder het kopje bijzondere waardeverminderingen, een toelichting opgenomen met betrekking tot de berekening van de bedrijfswaarde van het vastgoed. Uit de berekening volgt geen noodzaak tot een bijzondere waardevermindering per 31 december 2017, op voorhand bestonden hiervoor ook geen indicaties.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

2. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Overige vorderingen	307.480	361.291
Totaal financiële vaste activa	<u>307.480</u>	<u>361.291</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	361.291	375.427
Vrijval in verband met aflossing onderliggende leningen	-39.645	
Amortisatie (dis)agio	-14.166	-14.136
Boekwaarde per 31 december	<u>307.480</u>	<u>361.291</u>

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.8.

De disagio heeft betrekking op betaalde vergoeding aan het waarborgfonds voor garantstelling voor leningen, welke leidt tot een lagere te betalen rente aan de financiers. De betaalde vergoeding wordt geactiveerd en afgeschreven gedurende de rente-vast periode van de leningen. De terugname betreft de disagio van een afgeloste lening.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

3. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten (DBBC's en overige trajecten)

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Vorderingen uit hoofde van bekostiging ZVW:		
1. Vorderingen op verzekeraars op basis van OHW DBC's GRZ	263.036	259.960
2. Vorderingen op verzekeraars op basis van nog te factureren DBC's GRZ	300.073	294.627
3. voorziening niet gefinancierde schadelast boekjaar	0	-333.019
Totaal vorderingen uit hoofde van bekostiging	<u>563.109</u>	<u>221.568</u>

Specificatie voorziening niet gefinancierde schadelast

	tm 2014	2015	2016	2017	totaal
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	-119.647	-460.296	0	0	-579.943
Financieringsverschil boekjaar					
Gesaldeerd ten laste van OHW 2016			-333.019		-333.019
Correcties voorgaande jaren	-1.039		-31.618		-32.657
Betalingen/ontvangsten		192.090			192.090
Subtotaal mutatie boekjaar	-1.039	192.090	-364.637	0	-173.586
Saldo per 31 december 2017	<u>-120.686</u>	<u>-268.206</u>	<u>-364.637</u>	<u>0</u>	<u>-753.529</u>

Toelichting:

De in het boekjaar in de winst-en-verliesrekening verwerkte opbrengsten uit onderhanden projecten bedragen EUR 563k (2016: EUR 555k).

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Gefactureerde DBC's geopend in boekjaar	2.261.346	2.363.147
Onderhanden werk DBC's GRZ	263.036	259.960
Nog te factureren DBC's GRZ	300.073	294.627
Verwachte schadelast onderhanden werk in volgend boekjaar	0	176.110
Totale verwachte schadelast over boekjaar	<u>2.824.455</u>	<u>3.093.844</u>
Niet gefinancierde schadelast	0	333.019
Gerealiseerde omzet DBC's GRZ in boekjaar	3.032.184	3.132.908
Af: voorziening niet gefinancierde schadelast	0	-333.019
Af: voorziening niet gefinancierde schadelast voorgaande jaren	-31.618	9.459
Opbrengsten zorgverzekeringswet GRZ in boekjaar	<u>3.000.566</u>	<u>2.809.348</u>

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

4. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot AWBZ / WLZ

	t/m 2014	2015	2016	2017	totaal
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	-298.604	-424.616	480.377		-242.843
Financieringsverschil boekjaar				87.864	87.864
Correcties voorgaande jaren			-73.405		-73.405
Betalingen/ontvangsten		400.342	-446.943		-46.601
Subtotaal mutatie boekjaar	0	400.342	-520.348	87.864	-32.142
Saldo per 31 december	-298.604	-24.274	-39.971	87.864	-274.985

Stadium van vaststelling (per erkenning):

wlz	c	a	a	a
-----	---	---	---	---

a= interne berekening

b= overeenstemming met zorgverzekeraars

c= definitieve vaststelling NZa

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	87.864	480.377
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	362.849	723.220
	-274.985	-242.843

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	55.786.098	54.976.653
Af: vergoedingen ter dekking van het wettelijk budget	55.698.234	54.496.276
Totaal financieringsverschil	87.864	480.377

5. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Vorderingen op debiteuren	1.625.424	1.170.538
Voorziening dubieuze debiteuren	-8.832	-14.240
Vooruitbetaalde bedragen	54.497	230.631
Pensioenen	0	0
Nog te ontvangen WMO gemeentes	8.687	48.746
Nog te ontvangen subsidie 1e lijns verblijf, extramurale behandeling	25.075	324.989
WGA premie	0	3.998
Overige nog te ontvangen bedragen	233.197	96.602
Overige overlopende activa:	0	
Vordering op personeel	500	1.830
Overige vorderingen	10.129	323.073
	1.948.677	2.186.167

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de vorderingen is gebracht, bedraagt € 8.832 (2016: € 14.240).

De debiteuren en overige vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan 1 jaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

6. *Liquide middelen*

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Bankrekeningen	22.988.185	18.590.105
Kassen	45.213	19.864
Deposito's	0	1.249
Totaal liquide middelen	<u>23.033.398</u>	<u>18.611.218</u>

Toelichting:

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van Zorggroep Charim.

Zorggroep Charim heeft de beschikking over een kredietfaciliteit in de vorm van een rekening-courant krediet van EUR 5 miljoen (2016: 5 mln) bij de ING. Hoofdelijk medeschuldenaar is Stichting Charim Vastgoed. In 2017 is geen gebruik gemaakt van dit rekening-courant krediet.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

7. Groepsvermogen

Het groepsvermogen bestaat uit de volgende componenten:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Kapitaal	23.301	23.301
Bestemmingsfondsen	14.157.897	12.550.789
Algemene en overige reserves	13.438.545	6.603.873
Totaal groepsvermogen	<u>27.619.743</u>	<u>19.177.963</u>

Kapitaal

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2016	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2016
	€	€	€	€
Kapitaal	23.301	0	0	23.301
Totaal kapitaal	<u>23.301</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>23.301</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€
Kapitaal	23.301	0	0	23.301
Totaal kapitaal	<u>23.301</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>23.301</u>

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2016	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2016
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:	€	€	€	€
Legaten	95.478	0	0	95.478
Reserve aanvaardbare kosten	11.304.975	1.150.338	0	12.455.313
Totaal bestemmingsreserves	<u>11.400.453</u>	<u>1.150.338</u>	<u>0</u>	<u>12.550.791</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:	€	€	€	€
Legaten	95.478	0	0	95.478
Reserve aanvaardbare kosten	12.455.311	1.607.108	0	14.062.419
Totaal bestemmingsfondsen	<u>12.550.789</u>	<u>1.607.108</u>	<u>0</u>	<u>14.157.897</u>

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2016	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2015
	€	€	€	€
Algemene reserves:	5.349.805	1.254.068	0	6.603.873
Overige reserves:	0	0	0	0
Totaal algemene en overige reserves	<u>5.349.805</u>	<u>1.254.068</u>	<u>0</u>	<u>6.603.873</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2017	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€
Algemene reserves:	6.603.873	524.237	0	7.128.110
Bestemmingsreserve investeringen concernverband	0	6.310.435	0	6.310.435
Overige reserves:	0	0	0	0
Totaal algemene en overige reserves	<u>6.603.873</u>	<u>6.834.672</u>	<u>0</u>	<u>13.438.545</u>

Toelichting:

Bestemmingsfondsen - Legaten

Vanuit het verleden is een legaat ontvangen met een specifiek doel voor een locatie in Zeist. Deze middelen zullen alleen aan dit doel worden besteed.

Reserve aanvaardbare kosten

Balanspost die alleen kan wijzigen door toevoeging of onttrekking van het verschil tussen de exploitatiekosten en de aanvaardbare kosten van de Wlz-zorg van dat jaar of door onttrekkingen die worden gedaan ten behoeve van de exploitatie van Wmo- en/of Jeugdwet zorg

Resultaatverdeling

Voorgesteld wordt het resultaat zonder boekwinst van Zorginstelling Stichting Zorggroep Charim op te nemen in de reserve aanvaardbare kosten en het resultaat zonder boekwinst van Stichting Charim Vastgoed op te nemen in de algemene reserves. De boekwinsten van respectievelijk locatie Mirtehof en De Bladerkroon worden opgenomen in een bestemmingsreserve investeringen concernverband.

Overzicht van het totaalresultaat van de instelling

	31-dec-2017	31-dec-2016
	€	€
Geconsolideerd netto-resultaat (na belastingen) toekomend aan de instelling	8.441.780	2.404.406
Totaalresultaat van de instelling	<u>8.441.780</u>	<u>2.404.406</u>

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

8. Voorzieningen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	<u>Saldo per 1-1-2017</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Onttrekking</u>	<u>Vrijval</u>	<u>Saldo per 31-12-2017</u>
	€	€	€	€	€
- groot onderhoud	4.262.272	2.025.399	602.898	240.000	5.444.773
- jubileumverplichtingen	667.000	104.132	25.530	24.602	721.000
- langdurig zieken	1.050.298	1.062.541	1.014.511	246.702	851.626
- ORT over vakantiedagen	259.317	0	66.475	0	192.842
				0	
Totaal voorzieningen	<u>6.238.887</u>	<u>3.192.072</u>	<u>1.709.414</u>	<u>511.304</u>	<u>7.210.241</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	<u>31-12-2017</u>
	€
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	2.314.855
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	4.895.386
hiervan > 5 jaar	3.213.831

Toelichting per categorie voorziening:

De toelichting op de waardering van voorzieningen is opgenomen onder de waarderingsgrondslagen.

9. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Schulden aan banken	25.033.322	33.221.224
Overige langlopende schulden		
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	<u>25.033.322</u>	<u>33.221.224</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	36.983.744	39.345.566
Bij: nieuwe leningen	0	0
Af: aflossingen	7.944.057	2.361.821
Stand per 31 december	<u>29.039.687</u>	<u>36.983.745</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	4.006.365	3.762.521
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>25.033.322</u>	<u>33.221.224</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	4.006.365	3.762.521
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	25.033.322	33.221.224
hiervan > 5 jaar	19.129.917	25.706.500

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden. In dit overzicht worden ook de gestelde zekerheden benoemd. De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden. In 2017 is 6 mln. extra afgelost. Eventuele boeterentes zijn verwerkt in de financiële lasten.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

10. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Nog te betalen rente	124.333	164.668
Crediteuren	1.322.267	1.914.521
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar langlopende leningen	4.006.365	3.762.521
Belastingen	12.673	11.885
Premies sociale verzekeringen	932.666	1.679.869
Eindejaarsuitkering	205.188	0
Schulden terzake pensioenen	187.695	922.091
Nog te betalen salarissen	610.436	1.397.071
Vakantiegeld	1.491.573	1.391.213
Vakantiedagen	2.589.038	2.360.963
Nog te betalen WGA premie	53.887	0
Terugbetalingsverplichtingen zorgverzekeraars oude jaren ZVW en GRZ	1.018.198	1.491.510
Overige schulden:		
Personeelsfonds	1.364	1.364
Bestemmingsfondsen	118.720	112.079
Nog te betalen kosten	683.449	725.281
Vooruitontvangen opbrengsten	27.487	106.706
Overlopende passiva	103.755	87.804
Totaal overige kortlopende schulden	<u>13.489.094</u>	<u>16.129.546</u>

Toelichting:

In de post nog te betalen kosten zijn opgenomen de waarborgsommen ontvangen van huurders voor een bedrag van EUR 105.260 (2016: EUR 127.890). Bij beëindiging van de huurovereenkomst zullen deze worden terugbetaald. De verwachte looptijd voor de meeste huurders is naar verwachting > 1 jaar.

11. Risicomanagement financiële instrumenten

Algemeen

Zorggroep Charim maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. De instelling handelt niet in deze financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Kredietrisico

De stichting loopt kredietrisico over vorderingen opgenomen onder handels- en overige vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico dat de stichting loopt bedraagt EUR 1,9 miljoen, bestaande uit de vorderingen uit hoofde van bekostiging, debiteuren, nog te ontvangen bedragen en overige vorderingen. Het kredietrisico is geconcentreerd bij 7 tegenpartijen voor een totaalbedrag van EUR 1,1 miljoen. Met deze tegenpartijen, allemaal zorgverzekeraars, bestaat een lange relatie; zij hebben altijd tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de instelling onvoldoende liquiditeiten heeft om aan haar verplichtingen te voldoen. De instelling beheerst dit risico door begrotingen, meerjarenbegrotingen en liquiditeitsprognoses op te stellen. Verder beschikt de instelling over een ongebruikte kredietfaciliteit in rekening-courant van EUR 5 miljoen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De instelling heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de leningen wijkt belangrijk af van de boekwaarde.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

12. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Toelichting:*Obligo waarborgfonds:*

Een aantal leningen zijn geborgd bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Door deze borging ontstaat een obligoverplichting van € 745.324,- zijnde 3% van het per 31 december 2017 uitstaande saldo van bij het fonds geborgde leningen (in totaal € 24,8 miljoen). Op deze verplichting kan aanspraak gemaakt worden indien het vermogen van het Waarborgfonds onder het garantieniveau komt.

Kredietfaciliteit

Stichting Zorggroep Charim heeft een rekening-courant krediet van EUR 5 miljoen (2016: EUR 5 miljoen) bij ING Bank, evenals een leningfaciliteit van EUR 6 miljoen. In 2017 is geen gebruik gemaakt van deze faciliteiten.

Indien gebruik gemaakt zal gaan worden van de kredietfaciliteit, dan zijn hiervoor de volgende zekerheden afgesproken (reeds gevestigd of nog te vestigen):

- Stamverpanding van boekverorderingen door Stichting Zorggroep Charim (eerste pandrecht)
- Negatieve pledge/pari passu en cross default verklaring door Stichting Zorggroep Charim
- Overeenkomst gedeelde zekerheden op WFZ-activa
- Hoofdelijke medeschuldenaarsstelling door Stichting Charim Vastgoed
- Een gezamenlijke hypotheek met het WFZ en ING Bank van EUR 45 miljoen op nader te specificeren onroerend goed in eigendom van Stichting Zorggroep Charim (1e in rang)

Daarnaast zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Minimale solvabiliteit op het geconsolideerde niveau van Stichting Zorggroep Charim van 25% per 31/12/17 e.v.
- Minimale EBITDA-resultaten op het geconsolideerde niveau van Stichting Zorggroep Charim (specifieke bedragen hier niet toegelicht omdat in 2017 nog geen gebruik gemaakt is van het krediet).

De Tollekamp te Rhenen (erfpacht):

Over de grond van de locatie de Tollekamp is een erfpachtovereenkomst afgesloten met de Rhenense Woningstichting. In 2017 bedroeg deze verplichting EUR 238.490. De erfpachtovereenkomst loopt door tot 2041.

Elim te Amerongen:

De grond is op erfpacht bij het Zendingsdiaconessenhuis (ZDH). De erfpacht voor 2017 bedroeg EUR 81.680,-. De erfpacht wordt jaarlijks geïndexeerd en is voor onbepaalde tijd.

Eigen risicodragers WGA:

Sinds eind 2009 is het werkgeversaansprakelijkheidsdeel van de WGA verzekerd. Zorggroep Charim is daarmee eigen risicodragers voor de WGA.

Onderhoudscontracten:

Voor onderhoud van computersystemen zijn meerjarige overeenkomsten afgesloten.

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument*Macrobeheersinstrument*

De extramurale (wijkverpleging) producten PV (Persoonlijke verzorging) en VP (verpleging) worden met ingang van boekjaar 2015 gefinancierd vanuit de Zvw. Onderdeel van de regeling is dat een overschrijding van het landelijke budgetplafond voor GRZ (Geriatrische RevalidatieZorg) als ook wijkverpleging zal worden teruggevorderd van de zorginstellingen naar ieders aandeel in de overschrijding (macrobeheersinstrument).

Zorgaanbieders kunnen op basis hiervan een terugbetalingsverplichting opgelegd krijgen.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 bestaat nog geen inzicht in de omvang van deze verplichting, het macrobeheersinstrument is voor 2015, 2016 en 2017 nog niet definitief. Zorggroep Charim is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2017.

Bovenstaande is in overeenstemming met de betreffende beleidsregel van de NZa met betrekking tot het Macrobeheersmodel geriatrische revalidatiezorg.

Specificatie Niet in de balans opgenomen verplichtingen

	< 1 jaar	>1 jaar, < 5 jaar	> 5 jaar
Erfpacht Tollekamp	234.920	903.994	3.498.360
Erfpacht Elim	81.680	326.718	onbep. tijd
Huur locatie D'n Aok - Veenendaal	80.727	0	onbep. tijd
Huur Wiltonstraat	111.524	92.936	0
Huur Mirtehof	439.016	340.916	5.100
Contracten software en licenties	159.689	159.689	0
Externe netwerkomgeving en beheer	80.040	0	0
Overige verplichtingen inkoopcontracten	0	0	0
Leasecontracten:			
Apparatuur en vervoermiddelen	130.650	485.598	0
Totaal niet uit de balans blijvende verplichtingen	1.318.246	2.309.851	3.503.460

5.1.6 MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

niet van toepassing

5.1.7 MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen €	Machines en installaties €	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting €	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en voortuitbetalingen op materiële vaste activa €	Totaal €
Stand per 1 januari 2017					
- aanschafwaarde	82.133.382	15.622.274	6.031.320	975.179	104.762.155
- cumulatieve afschrijvingen	40.718.616	6.835.286	3.578.034	0	51.131.936
Boekwaarde per 1 januari 2017	<u>41.414.766</u>	<u>8.786.988</u>	<u>2.453.286</u>	<u>975.179</u>	<u>53.630.219</u>
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	132.616	341.176	988.277	-355.798	1.106.271
- afschrijvingen	2.318.033	830.725	604.582	0	3.753.340
- <i>terugname geheel afgeschreven activa</i>					
.aanschafwaarde	0	0	0	0	
.cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	
- <i>desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	7.624.022	925.667	66.136	108.897	8.724.722
cumulatieve afschrijvingen	5.026.861	436.932	52.500	0	5.516.293
per saldo	<u>2.597.161</u>	<u>488.735</u>	<u>13.636</u>	<u>108.897</u>	<u>3.208.429</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-4.782.578</u>	<u>-978.284</u>	<u>370.059</u>	<u>-464.695</u>	<u>-5.855.498</u>
Stand per 31 december 2017					
- aanschafwaarde	74.641.976	15.037.783	6.953.461	510.484	97.143.704
- cumulatieve herwaarderingen	0	0	0	0	0
- cumulatieve afschrijvingen	38.009.788	7.229.079	4.130.116	0	49.368.983
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>36.632.188</u>	<u>7.808.704</u>	<u>2.823.345</u>	<u>510.484</u>	<u>47.774.721</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	0% - 10%	5% - 20%	10% - 33%	0,0%	

5.1.8 MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Overige vorderingen €	Totaal €
Boekwaarde per 1 januari 2017	361.291	361.291
(Terugname) waardeverminderingen	-39.645	-39.645
Amortisatie (dis)agio	-14.166	-14.166
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>307.480</u>	<u>307.480</u>
Som waardeverminderingen		0

BIJLAGE

5.1.9 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017

Leninggever	Afsluit- datum	Hoofdsom	Totale loop- tijd	Soort lening	Werke- lijke- rente	Restschuld 31 december 2016	Nieuwe leningen in 2017	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflos- sings- wijze	Aflos-sing 2018	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
De Amandelhof en De Mirtehof														
Lening BNG 40.98333.01	31-10-03	3.675.620	30		2,51%	2.082.851		122.520	1.960.331	1.347.731	16	lineair	122.521	Borg WFZ
De Looborch														
Bank Ned. Gem. 40.104233	23-03-09	3.100.000	40		5,05%	2.499.375		77.500	2.421.875	2.034.375	32	lineair	77.500	Borg WFZ
Bank Ned. Gem. 40.104234	23-03-09	3.100.000	40		5,05%	2.499.375		77.500	2.421.875	2.034.375	32	lineair	77.500	Borg WFZ
BankNed.Gem. 40.104310	5-06-09	3.100.000	30		4,97%	2.325.000		103.333	2.221.667	1.705.002	22	lineair	103.333	Borg WFZ
Groenewoude														
Lening BNG 40.98404	1-12-03	559.284	34		4,67%	345.440		345.440	0	0	0	lineair	0	Borg WFZ
Lening BNG 40.106616	24-05-11	2.700.000	30		4,03%	2.205.000		90.000	2.115.000	1.665.000	24	lineair	90.000	Borg WFZ
Lening BNG 40.106617	23-05-11	1.590.000	20		3,95%	1.152.750		79.500	1.073.250	675.750	14	lineair	79.500	Borg WFZ
Locatie de Meent														
BNG 40.0087349	1-02-98	1.588.231	20	onderhandse	4,50%	158.823		79.412	79.412	0	1	lineair	79.412	Borg WFZ
BNG 40.0088318	1-10-98	907.560	20	onderhandse	4,82%	90.756		45.378	45.378	0	1	lineair	45.378	Borg WFZ
BNG 40.0098334	31-10-03	6.000.000	30	onderhandse	4,89%	3.400.000		200.000	3.200.000	2.200.000	16	lineair	200.000	Borg WFZ
BNG 40.0098335	31-10-03	1.500.000	30	onderhandse	2,54%	850.000		50.000	800.000	550.000	16	lineair	50.000	Borg WFZ
Locatie de Engelenburgh														
ABN AMRO 535351607	1-08-03	3.880.000	20	hypothecaire	4,77%	1.358.000		1.358.000	0	0	0	lineair	0	Positieve hyp.clausule
ABN AMRO 535351771	14-07-03	1.000.000	20	hypothecaire	4,10%	350.000		350.000	0	0	0	lineair	0	Positieve hyp.clausule
Locatie 't Boveneind														
BNG 40.0089297	1-04-99	2.552.514	18	onderhandse	4,56%	201.718		201.718	0	0	0	annuïteit	0	Borg WFZ
BNG 40.104459	30-09-09	589.262	10	onderhandse	4,50%	176.779		58.926	117.853	0	2	lineair	58.926	Borg WFZ
Locatie Elim														
Lening ZDH 4,775%	1-01-10	1.875.000	20		4,78%	1.218.750		93.750	1.125.000	0	12	lineair	1.125.000	Hypotheekstelling
Lening ZDH 4,975%	1-01-10	1.875.000	30		4,98%	1.437.500		62.500	1.375.000	0	22	lineair	1.375.000	Hypotheekstelling
De Tollekamp														
BNG 40.107797	24-10-12	2.500.000	20		1,45%	2.000.000		2.000.000	0	0	0	lineair	0	Borg WFZ
BNG 40.107798	24-10-12	2.200.000	20		2,11%	1.760.000		110.000	1.650.000	1.100.000	15	lineair	110.000	Borg WFZ
BNG 40.107799	24-10-12	2.500.000	20		2,38%	2.000.000		125.000	1.875.000	1.250.000	15	lineair	125.000	Borg WFZ
De Oosterborch en GOED														
Lening SSO	07-10-09	500.000	10	Aflossingsvrij	4,350	500.000		0	500.000	0	2	Aflossvrij	0	Borg WFZ (achtergest)
Bank Ned. Gem. 40.104311	05-06-09	2.500.000	40	lineair	1,480	2.031.250		2.031.250	0	0	0	lineair	0	Waarborgfonds
Lening BNG 40.105887	29-10-10	2.500.000	40	lineair	3,250	2.125.000		62.500	2.062.500	1.750.000	33	lineair	62.500	Borg WFZ
Lening BNG 40.105888	29-10-10	3.000.000	30	lineair	3,305	2.400.000		100.000	2.300.000	1.800.000	23	lineair	100.000	Borg WFZ
Spathodea														
Lening BNG nr. 98218	01-02-11	2.346.709	17	annuïteiten	4,080	1.815.377		119.830	1.695.547	1.017.684	11	annuïteiten	124.795	Gemeente garantie
Totaal						36.983.744	0	7.944.057	29.039.687	19.129.917			4.006.365	

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

BATEN

13. Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringswet GRZ	3.000.566	2.809.348
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	55.786.098	54.976.653
Opbrengsten ZvW-wijkzorg	4.449.948	4.088.917
Opbrengsten Wmo	630.311	665.691
Opbrengsten zorgverzekeringswet 1e lijns behandeldienst	444.647	405.574
Overige zorgprestaties	54.667	530.771
Eigen bijdragen en betalingen cliënten	321.810	335.890
Totaal	<u>64.688.047</u>	<u>63.812.844</u>

Toelichting:

De grootste toename is zichtbaar in de WLZ opbrengsten. Door verhogingen van het landelijk budget voor WLZ zorg zijn de tarieven geïndexeerd, dit heeft geleid tot 800k aan extra opbrengsten

Daarnaast groeien de ZVW omzetstromen, GRZ en wijkverpleging, verder door. De ZVW wijkverpleging wordt geleverd aan thuiswonende cliënten en aan cliënten die een appartement huren binnen één van de locaties van de zorginstelling.

De WMO opbrengsten hebben grotendeels betrekking op de levering van dagbesteding en dagbehandeling.

14. Subsidies

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Subsidies Wlz/Zvw-zorg	1.264.082	1.333.995
Overige subsidies	53.915	47.593
Loonsubsidies	462.009	423.993
Totaal	<u>1.780.006</u>	<u>1.805.581</u>

Toelichting:

De ZVW en WLZ subsidies hebben betrekking op de subsidies 1e lijnsverblijf en extramurale behandeling. Dit betreft overgangsregelingen in (2015, 2016 en) 2017 van voorheen AWBZ gefinancierde zorgvormen die deels nu onder de zorgverzekeringswet vallen. Dit betreft met name kortdurend verblijf en specifieke behandelingen van artsen en paramedici.

De toename van de subsidies betreft de opbrengst zorginfrastructuur van Groenewoude en Tollekamp (overige subsidies) en de extra gelden voor het inzetten van leerlingen en stagiaires (loonsubsidies).

15. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige dienstverlening (waaronder 2e-4e geldstroom UMC's voor onderzoek):		
Restaurant/maaltijdbonnen/Toko	1.335.683	1.369.131
Alarmering	53.303	46.603
Overig	554.176	483.553
Verkoop activa	9.719.833	0
Overige opbrengsten (waaronder vergoeding voor uitgeleend personeel en verhuur onroerend goed):		
Huur bewoners/overigen	2.138.443	2.611.826
Opbrengst servicekosten	375.517	491.490
Totaal	<u>14.176.955</u>	<u>5.002.603</u>

Toelichting:

In 2017 zijn twee locaties van de zorginstelling verkocht (€ 13 mln.), hier is een boekwinst mee gerealiseerd. Deze boekwinst zal ten gunste van de zorg ingezet worden.

De huren zijn door de verkoop gedaald. De twee verkochte locaties waren locaties met veel Scheiden, Wonen en Zorg cliënten.

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

16. Personeelskosten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Lonen en salarissen	36.850.796	35.269.121
Sociale lasten	5.966.368	5.664.642
Pensioenpremies	2.807.267	2.675.205
Andere personeelskosten:		
Overige personeelskosten	1.573.067	1.130.329
Subtotaal	<u>47.197.498</u>	<u>44.739.297</u>
Personeel niet in loondienst	2.312.322	3.534.768
Totaal personeelskosten	<u><u>49.509.820</u></u>	<u><u>48.274.065</u></u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:		
FTE's op basis van contracten	836	795
FTE's op basis van werkelijke inzet	932	904
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u><u>884</u></u>	<u><u>850</u></u>
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	0	0

Toelichting:

De personeelskosten zijn fors toegenomen ten opzichte van 2016. Het nieuwe kwaliteitskader zorg vereist dat er meer personeel wordt ingezet om de kwaliteit van zorg te verhogen. Met de groei van de personeelsinzet naar de gewenste niveau's volgens het kwaliteitskader is in 2017 al een eerste start gemaakt door de beschikbaarstelling van de eerste tranche extra middelen vanuit de overheid. De kosten personeel niet in loondienst zijn fors gedaald. Mede door een centrale flexpool waaruit de flexibele schil worden gecoördineerd.

17. Afschrijvingen op materiële vaste activa

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Afschrijvingen materiële vaste activa	3.753.340	3.790.694
Totaal afschrijvingen	<u><u>3.753.340</u></u>	<u><u>3.790.694</u></u>

18. Overige bedrijfskosten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	5.709.634	5.761.259
Algemene kosten	4.099.434	3.435.618
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	1.474.275	1.450.383
Onderhoud en energiekosten		
- Onderhoud	1.375.848	1.666.749
- Dotatie en vrijval voorziening groot onderhoud	1.785.400	-103.555
- Energiekosten gas/electra water	1.454.120	1.398.398
Huur en leasing	1.141.685	727.643
Belastingen en andere heffingen	455.385	380.512
Totaal overige bedrijfskosten	<u><u>17.495.781</u></u>	<u><u>14.717.007</u></u>

Toelichting:

De algemene kosten zijn hoger door de verkoopkosten van de twee locaties. Daarnaast is de dotatie aan de voorziening onderhoud hoger doordat in 2016 van de twee verkochte locatie de voorziening is vrijgevallen, in 2017 heeft er aanvullende dotatie plaatsgevonden voor o.a. MVO maatregelen conform het strategisch beleidsplan 2018-2021. De huurkosten zijn hoger doordat één van de verkochte locaties teruggehuurd wordt. Dit betreft met name de appartementen met WLZ cliënten.

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

19. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rentebaten	7.974	16.729
Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	<u>0</u>	<u>0</u>
Subtotaal financiële baten	7.974	16.729
Rentelasten	-1.398.450	-1.437.449
Amortisatie disagio/transactiekosten op leningen	<u>-53.811</u>	<u>-14.136</u>
Subtotaal financiële lasten	-1.452.261	-1.451.585
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>-1.444.287</u></u>	<u><u>-1.434.856</u></u>

Toelichting:

Door aflossing van langlopende leningen vanuit de verkoop van de twee locaties is sprake van een afname van de rentelasten in 2017.

20. Honoraria accountant

De volgende honoraria van KPMG Accountants N.V. zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
1 Controle van de jaarrekening	111.054	65.450
2 Overige controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie)	39.790	56.889
3 Fiscale advisering	0	0
4 Niet-controlediensten	3.497	0
Totaal honoraria accountant	<u><u>154.341</u></u>	<u><u>122.339</u></u>

Toelichting:

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2017 hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2017, ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2017 zijn verricht aangevuld met de afrekening van voorgaand jaar welke in 2017 ten laste van het resultaat is gebracht. De werkelijke kosten kunnen hoger zijn, ten tijde van het opstellen van de jaarrekening waren de kosten van de PM posten nog niet duidelijk.

21. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders die in het kader van de WNT verantwoord worden, is opgenomen onder punt 22.

22. Bezoldiging topfunctionarissen

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Zorggroep Charim. Het voor Zorggroep Charim toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 166.000 op basis van het bezoldigingsmaximum voor zorg en jeugdhulp, klasse IV, totaalscore 10 punten.

22a. Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1		[Dhr. H. Prins]
Functiegegevens		Voorzitter Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1-1 / 31-12	
Deeltijdfactor in fte	1	
Gewezen topfunctionaris?	nee	
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	167.885	
Beloningen betaalbaar op termijn	11.100	
<i>Subtotaal</i>	<i>178.985</i>	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	166.000	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t	
Totale bezoldiging	178.985	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Bestuurder in 2013 aangesteld onder WNT-1-staffel, maar boven WNT-2-staffel, volgens overgangsrecht WNT 2 eerste 4 jaar recht op behoud bezoldiging daarna afbouw naar WNT 2 staffel. In 2017 wordt Zorggroep Charim in een hogere klasse ingedeeld.	
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1-1 / 31-12	
Deeltijdfactor 2016 in fte	1	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	167.714	
Beloningen betaalbaar op termijn	10.840	
Totale bezoldiging 2016	178.554	

Bezoldiging topfunctionarissen

22b. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	M. van Ginkel	Ir. H. de Boon	J. den Heijer
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	13.500	10.500	10.500
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	24.900	16.600	16.600
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	13.500	10.500	10.500
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	13.500	10.500	10.500
Beloningen betaalbaar op termijn			
Totale bezoldiging 2016	13.500	10.500	10.500

bedragen x € 1	P. Foekens MBA	Ir. J.K. Hoepel	I. Wijma
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/5 – 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	9.500	10.500	7.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	16.600	16.600	9.683
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	9.500	10.500	7.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	N.v.t.
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	9.500	10.500	
Beloningen betaalbaar op termijn			
Totale bezoldiging 2016	9.500	10.500	

5.1.11 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017
(na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	23	37.071.802	40.370.545
Financiële vaste activa	24	231.616	241.740
Totaal vaste activa		<u>37.303.418</u>	<u>40.612.285</u>
Vlottende activa			
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	25	563.109	221.568
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	26	87.864	480.377
Debiteuren en overige vorderingen	27	1.933.388	4.104.071
Liquide middelen	28	15.231.216	13.985.925
Totaal vlottende activa		<u>17.815.577</u>	<u>18.791.941</u>
Totaal activa		<u><u>55.118.995</u></u>	<u><u>59.404.226</u></u>
	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Kapitaal	29	23.256	23.256
Bestemmingsfondsen		14.157.897	12.550.789
Algemene en overige reserves		1.524.607	638.544
Totaal eigen vermogen		<u>15.705.760</u>	<u>13.212.589</u>
Vorzieningen	30	6.112.945	4.922.882
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	31	19.025.763	24.957.621
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Schulden uit hoofde van financieringoverschot	26	362.849	723.220
Overige kortlopende schulden	32	13.911.678	15.587.914
Totaal kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		<u>14.274.527</u>	<u>16.311.134</u>
Totaal passiva		<u><u>55.118.995</u></u>	<u><u>59.404.226</u></u>

5.1.12 ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2017

	Ref.	<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)	35	64.688.047	63.812.844
Subsidies	36	1.780.006	1.805.581
Overige bedrijfsopbrengsten	37	6.530.995	2.767.662
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>72.999.048</u>	<u>68.386.087</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	38	49.228.509	48.274.065
Afschrijvingen materiële vaste activa	39	3.214.285	3.264.027
Overige bedrijfskosten	40	16.965.687	14.523.964
Som der bedrijfslasten		<u>69.408.481</u>	<u>66.062.056</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		3.590.567	2.324.031
Financiële baten en lasten	41	-1.097.396	-1.173.693
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>2.493.171</u></u>	<u><u>1.150.338</u></u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u> €	<u>2016</u> €
Toevoeging/(onttrekking):			
Bestemmingsreserve investeringen concernverband		886.063	0
Bestemmingsfonds reserve aanvaardbare kosten		1.607.108	1.150.338
		<u><u>2.493.171</u></u>	<u><u>1.150.338</u></u>

**5.1.13 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING
ENKELVOUDIGE JAARREKENING**

5.1.13.1 Algemeen

De waarderingsgrondslagen in de enkelvoudige jaarrekening wijken niet af van de grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans niet afwijken van de geconsolideerde balans zijn deze hierna niet nader toegelicht en wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

ACTIVA

23. Materiële vaste activa

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
<i>De specificatie is als volgt:</i>		
Bedrijfsgebouwen en terreinen	27.381.623	29.773.105
Machines en installaties	6.377.500	7.207.958
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	2.802.195	2.414.302
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	510.484	975.179
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	0	0
Totaal materiële vaste activa	<u><u>37.071.802</u></u>	<u><u>40.370.544</u></u>
<i>Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i>		
	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	40.370.544	42.069.723
Bij: investeringen	1.106.271	1.572.370
Af: afschrijvingen	3.214.285	3.264.027
Af: terugname geheel afgeschreven activa	0	0
Af: desinvesteringen	1.190.728	7.521
Boekwaarde per 31 december	<u><u>37.071.802</u></u>	<u><u>40.370.545</u></u>

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.15.

Onder de materiële vaste activa zijn geen activa opgenomen waarvan Zorggroep Charim niet juridisch eigenaar is of waarvan de zorginstelling niet alleen het economisch eigendom heeft.

Onder de materiële vaste activa zijn activa opgenomen voor een bedrag van EUR 11.794.000 (2016: 12.468.000) waarvan de beschikbaarheid berust op een beperkt genotsrecht, een erfpachtrecht. De erfpachtrechten zijn afgekocht door middel van een jaarlijks te betalen canon. Dit geldt tot 2041 voor de locatie de Tollekamp in Rhenen en voor onbepaalde tijd voor de locatie Elim in Amerongen.

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.18.

De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van EUR 36,5 mln. (2016: EUR 39,4 mln.) als onderpand voor schulden aan kredietinstellingen, waarvan EUR 25,3 mln (2016: EUR 28,1 mln.) als garantie voor leningen die zijn geborgd via het Waarborgfonds voor de Zorg (WFZ), daarnaast EUR 6,2 mln. via hypotheekrechten (2016: EUR 8,9 mln.). De zorginstelling heeft zich verbonden niet zonder voorafgaande toestemming van het WFZ onroerende goederen die zijn gefinancierd met geborgde leningen te vervreemden of met een ander zakelijk recht te bezwaren. Tevens heeft de zorginstelling zich verbonden om op eerste verzoek van het WFZ een recht van hypotheek aan het WFZ te verstrekken op onroerende zaken waarvoor een lening is aangegaan die geheel of gedeeltelijk door het WFZ is geborgd.

De desinvesteringen (€ 1,1 mln.) betreffen de verkoop van locatie Mirtehof. De verkoopopbrengst voor het panden was € 5 mln.

Investeringsverplichting

De stichting is een investeringsverplichting aangegaan ter grootte van EUR 6,6 mln inzake de revitalisering van locatie De Meent.

Actuele waarde

Onder de grondslagen is onder het kopje bijzondere waardeverminderingen, een toelichting opgenomen met betrekking tot de berekening van de bedrijfswaarde van het vastgoed. Uit de berekening volgt geen noodzaak tot een bijzondere waardevermindering per 31 december 2017, op voorhand bestonden hiervoor ook geen indicaties.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

24. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Overige vorderingen	231.616	241.740
Totaal financiële vaste activa	<u>231.616</u>	<u>241.740</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	241.740	251.846
Amortisatie (dis)agio	-10.124	-10.106
Boekwaarde per 31 december	<u>231.616</u>	<u>241.740</u>

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.8.

De disagio heeft betrekking op betaalde vergoeding aan het waarborgfonds voor garantstelling voor leningen, welke leidt tot een lagere te betalen rente aan de financiers. De betaalde vergoeding wordt geactiveerd en afgeschreven gedurende de rente-vast periode van de leningen.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

25. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten (DBBC's en overige trajecten)

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Vorderingen uit hoofde van bekostiging ZVW:		
1. Vorderingen op verzekeraars op basis van OHW DBC's GRZ	263.036	259.960
2. Vorderingen op verzekeraars op basis van nog te factureren DBC's GRZ	300.073	294.627
3. voorziening niet gefinancierde schadelast	0	-333.019
Totaal vorderingen uit hoofde van bekostiging	<u>563.109</u>	<u>221.568</u>

Specificatie voorziening niet gefinancierde schadelast

	tm 2014	2015	2016	2017	totaal
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	-119.647	-460.296	0	0	-579.943
Financieringsverschil boekjaar					
Correcties voorgaande jaren	-1.039		-333.019		-333.019
Betalingen/ontvangsten		192.090	-31.618		-32.657
Subtotaal mutatie boekjaar	-1.039	192.090	-31.618	0	192.090
					159.433
Saldo per 31 december 2017	<u>-120.686</u>	<u>-268.206</u>	<u>-364.637</u>	0	<u>-753.529</u>

Toelichting:

De in het boekjaar in de winst-en-verliesrekening verwerkte opbrengsten uit onderhanden projecten bedragen EUR 563k (2016: EUR 555k).

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Specificatie financieringsverschil in het boekjaar		
Gefactureerde DBC's geopend in boekjaar	2.261.346	2.363.147
Onderhanden werk DBC's GRZ	263.036	259.960
Nog te factureren DBC's GRZ	300.073	294.627
Verwachte schadelast onderhanden werk in volgend boekjaar	0	176.110
Totale verwachte schadelast over boekjaar	<u>2.824.455</u>	<u>3.093.844</u>
Niet gefinancierde schadelast	0	333.019
Gerealiseerde omzet DBC's GRZ in boekjaar	3.032.184	3.132.908
Af: voorziening niet gefinancierde schadelast	0	-333.019
Af: voorziening niet gefinancierde schadelast voorgaande jaren	-31.618	9.459
Opbrengsten zorgverzekeringswet GRZ in boekjaar	<u>3.000.566</u>	<u>2.809.348</u>

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

26. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot AWBZ / WLZ

	t/m 2014	2015	2016	2017	totaal
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	-298.604	-424.616	480.377		-242.843
Financieringsverschil boekjaar				87.864	87.864
Correcties voorgaande jaren			-73.405		-73.405
Betalingen/ontvangsten		400.342	-446.943		-46.601
Subtotaal mutatie boekjaar	0	400.342	-520.348	87.864	-32.142
Saldo per 31 december	-298.604	-24.274	-39.971	87.864	-274.985

Stadium van vaststelling (per erkenning):

wlz	c	c	a	a
-----	---	---	---	---

a= interne berekening

b= overeenstemming met zorgverzekeraars

c= definitieve vaststelling NZa

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	87.864	480.377
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	362.849	723.220
	-274.985	-242.843

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	55.786.098	54.976.653
Af: vergoedingen ter dekking van het wettelijk budget	55.698.234	54.496.276
Totaal financieringsverschil	87.864	480.377

27. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Vorderingen op debiteuren	1.623.370	1.159.345
Voorziening dubieuze debiteuren	-8.832	-14.240
Vooruitbetaalde bedragen	53.740	226.339
Pensioenen	0	0
Overige vorderingen:		
Vorderingen op groepsmaatschappijen	0	1.939.191
Nog te ontvangen bedragen:		
Nog te ontvangen WMO gemeentes	8.687	48.746
Nog te ontvangen subsidie 1e lijns verblijf, extramurale behandeling	25.075	324.989
WGA premie	0	3.998
Overige nog te ontvangen bedragen	220.719	90.800
Overige overlopende activa:		
Vordering op personeel	500	1.830
Overige vorderingen	10.129	323.073
Totaal debiteuren en overige vorderingen	1.933.388	4.104.071

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de vorderingen is gebracht, bedraagt € 8.832 (2016: € 14.240).

De debiteuren en overige vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan 1 jaar.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

28. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Bankrekeningen	15.186.003	13.964.812
Kassen	45.213	19.864
Deposito's	0	1.249
Totaal liquide middelen	<u>15.231.216</u>	<u>13.985.925</u>

Toelichting:

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van Zorggroep Charim. Zorggroep Charim heeft de beschikking over een kredietfaciliteit in de vorm van een rekening-courant krediet van EUR 5 miljoen bij de ING. Hoofdelijk medeschuldenaar is Stichting Charim Vastgoed. In 2017 is geen gebruik gemaakt van dit rekening-courant krediet.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

29. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
	€	€
Kapitaal	23.256	23.256
Bestemmingsfondsen	14.157.897	12.550.789
Algemene en overige reserves	<u>1.524.607</u>	<u>638.544</u>
Totaal eigen vermogen	<u><u>15.705.760</u></u>	<u><u>13.212.589</u></u>

Kapitaal

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2016</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2016</u>
	€	€	€	€
Kapitaal	23.256	0	0	23.256
Totaal kapitaal	<u>23.256</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>23.256</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Kapitaal	23.256	0	0	23.256
Totaal kapitaal	<u>23.256</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>23.256</u>

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2016</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2016</u>
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:				
Legaten	95.478	0	0	95.478
Reserve aanvaardbare kosten	11.304.975	1.150.338	0	12.455.313
Totaal bestemmingsreserves	<u>11.400.453</u>	<u>1.150.338</u>	<u>0</u>	<u>12.550.791</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Bestemmingsfondsen:				
Legaten	95.478	0	0	95.478
Reserve aanvaardbare kosten	12.455.311	1.607.108	0	14.062.419
Totaal bestemmingsfondsen	<u>12.550.789</u>	<u>1.607.108</u>	<u>0</u>	<u>14.157.897</u>

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2016</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2015</u>
	€	€	€	€
Algemene reserves:	638.544	0	0	638.544
Overige reserves:				
Totaal algemene en overige reserves	<u>638.544</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>638.544</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Algemene reserves:	638.544	0	0	638.544
Bestemmingsreserve investeringen concernverband		886.063		886.063
Totaal algemene en overige reserves	<u>638.544</u>	<u>886.063</u>	<u>0</u>	<u>1.524.607</u>

Toelichting:

Bestemmingsfondsen - Legaten

Vanuit het verleden is een legaat ontvangen met een specifiek doel voor een locatie in Zeist. Deze middelen zullen alleen aan dit doel worden besteed.

Bestemmingsreserve investeringen concernverband

De verkoop van locatie Mirtehof heeft een boekwinst opgeleverd, na aftrek van de kosten wordt het overgebleven saldo in een bestemmingsreserve investeringen concernverband gestort.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

Specificatie aansluiting geconsolideerd - enkelvoudig vermogen 31 december 2017 en resultaat over 2017

De specificatie is als volgt :

	<u>Eigen vermogen</u> €	<u>Resultaat</u> €
Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat:	15.705.760	2.493.171
Charim Vastgoed	11.913.981	5.948.609
Zorggroep Charim	15.705.760	2.493.171
Totaal geconsolideerd eigen vermogen en resultaat	<u>27.619.743</u>	<u>8.441.780</u>

Toelichting:

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

30. Voorzieningen

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 1-jan-2017	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€	€
- groot onderhoud	2.946.267	1.764.159	362.949	0	4.347.477
- jubileumverplichtingen	667.000	104.132	25.530	24.602	721.000
- langdurig zieken	1.050.298	1.062.541	1.014.511	246.702	851.626
- ORT over vakantiedagen	259.317	0	66.475	0	192.842
Totaal voorzieningen	4.922.882	2.930.832	1.469.465	271.304	6.112.945

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

31-dec-2017

Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	2.065.220
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr)	4.047.725
hiervan > 5 jaar	2.656.006

Toelichting per categorie voorziening:

De toelichting op de waardering van voorzieningen is opgenomen onder de waarderingsgrondslagen.

31. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Schulden aan banken	18.762.570	24.694.428
Intercompany leningen groepsmaatschappijen	263.193	263.193
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	19.025.763	24.957.621

Het verloop is als volgt weer te geven:

	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari	28.112.117	30.133.875
Bij: nieuwe leningen	0	0
Af: aflossingen	5.630.477	2.021.757
Stand per 31 december	22.481.640	28.112.118
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	3.719.070	3.417.690
Stand langlopende schulden per 31 december	18.762.570	24.694.428

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	3.719.070	3.417.690
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	18.762.570	24.694.428
hiervan > 5 jaar	14.562.233	19.110.771

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden. In dit overzicht worden ook de gestelde zekerheden benoemd. De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden. In 2017 is 4 mln. extra afgelost. Eventuele boeterente is verwerkt in de financiële lasten.

De intercompany lening groepsmaatschappijen betreft een lening van Stichting Charim Vastgoed, welke in de nacalculatie door de Nza wordt vergoed. De lening is aflossingsvrij met een rente van 7%. De gehele aflossing van de lening kan opgeëist worden door elk van beide partijen met inachtneming van een opzegtermijn van 6 maanden.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

32. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-17	31-dec-16
	€	€
Nog te betalen rente	83.838	119.963
Crediteuren	1.316.757	1.903.735
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar langlopende leningen	3.719.070	3.417.690
Belastingen	12.202	10.536
Premies sociale verzekeringen	932.666	1.679.869
Schulden terzake pensioenen	187.695	922.091
Nog te betalen salarissen	610.436	1.397.071
Vakantiegeld	1.491.573	1.391.213
Vakantiedagen	2.589.038	2.360.963
Eindejaarsuitkering	205.188	0
Af te dragen WGA premie	53.887	0
Terugbetalingsverplichtingen zorgverzekeraars oude jaren ZVW en GRZ	1.018.198	1.491.510
Overige schulden:		
Schulden aan groepsmaatschappijen	865.275	0
Personeelsfonds	1.364	1.364
Bestemmingsfondsen	118.720	112.079
Nog te betalen kosten	597.246	607.237
Vooruitontvangen opbrengsten	27.487	95.420
Verplichtingen persoonlijk budget levensfase	0	0
Overlopende passiva	81.038	77.173
Totaal overige kortlopende schulden	<u>13.911.678</u>	<u>15.587.914</u>

Toelichting:

In de post nog te betalen kosten zijn opgenomen de waarborgsommen ontvangen van huurders voor een bedrag van EUR 34.982 (2016: EUR 39.845). Bij beëindiging van de huurovereenkomst zullen deze worden terugbetaald. De verwachte looptijd voor de meeste huurders is naar verwachting > 1 jaar.

33. Financiële instrumenten

Zorggroep Charim maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. De instelling handelt niet in deze financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Kredietrisico

De stichting loopt kredietrisico over vorderingen opgenomen onder handels- en overige vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico dat de stichting loopt bedraagt EUR 1,9 miljoen, bestaande uit de vorderingen uit hoofde van bekostiging, debiteuren, nog te ontvangen bedragen en overige vorderingen. Het kredietrisico is geconcentreerd bij 7 tegenpartijen voor een totaalbedrag van EUR 1,1 miljoen. Met deze tegenpartijen, allemaal zorgverzekeraars, bestaat een lange relatie; zij hebben altijd tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de instelling onvoldoende liquiditeiten heeft om aan haar verplichtingen te voldoen. De instelling beheerst dit risico door begrotingen, meerjarenbegrotingen en liquiditeitsprognoses op te stellen. Verder beschikt de instelling over een ongebruikte kredietfaciliteit in rekening-courant van EUR 5 miljoen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De instelling heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de leningen wijkt belangrijk af van de boekwaarde.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

34. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Toelichting:

Obligo waarborgfonds:

Een aantal leningen zijn geborgd bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Door deze borging ontstaat een obligoverplichting van EUR 599.443,- zijnde 3% van het per 31 december 2017 uitstaande saldo van bij het fonds geborgde leningen (in totaal EUR 20,0 miljoen). Op deze verplichting kan aanspraak gemaakt worden indien het vermogen van het Waarborgfonds onder het garantieniveau komt.

Kredietfaciliteit

Stichting Zorggroep Charim heeft een rekening-courant krediet van EUR 5 miljoen (2016: EUR 5 miljoen) bij ING Bank, evenals een leningfaciliteit van EUR 6 miljoen. In 2017 is geen gebruik gemaakt van deze faciliteiten.

Indien gebruik gemaakt zal gaan worden van de kredietfaciliteit, dan zijn hiervoor de volgende zekerheden afgesproken (reeds gevestigd of nog te vestigen):

- Stamverpanding van boekvorderingen door Stichting Zorggroep Charim (eerste pandrecht)
- Negatieve pledge/pari passu en cross default verklaring door Stichting Zorggroep Charim
- Overeenkomst gedeelde zekerheden op WFZ-activa
- Hoofdelijke medeschuldenaarsstelling door Stichting Charim Vastgoed
- Een gezamenlijke hypotheek met het WFZ en ING Bank van EUR 45 miljoen op nader te specificeren onroerend goed in eigendom van Stichting Zorggroep Charim (1e in rang)

Daarnaast zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Minimale solvabiliteit op het geconsolideerde niveau van Stichting Zorggroep Charim van 25% per 31/12/17 e.v.
- Minimale EBITDA-resultaten op het geconsolideerde niveau van Stichting Zorggroep Charim (specifieke bedragen hier niet toegelicht omdat in 2017 nog geen gebruik gemaakt is van het krediet).

De Tollekamp te Rhenen (erfpacht):

Over de grond van de locatie de Tollekamp is een erfpachtovereenkomst afgesloten met de Rhenense Woningstichting. In 2017 bedroeg deze verplichting EUR 238.490. De erfpachtovereenkomst loopt door tot 2041.

Elim te Amerongen:

De grond is op erfpacht bij het Zendingsdiaconessenhuis (ZDH). De erfpacht voor 2017 bedroeg EUR 81.680,-. De erfpacht wordt jaarlijks geïndexeerd en is voor onbepaalde tijd.

Eigen risicodragers WGA:

Sinds eind 2009 is het werkgeversaansprakelijkheidsdeel van de WGA verzekerd. Zorggroep Charim is daarmee eigen risicodragers voor de WGA.

Onderhoudscontracten:

Voor onderhoud van computersystemen zijn meerjarige overeenkomsten afgesloten.

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Macrobeheersinstrument

De extramurale (wijkverpleging) producten PV (Persoonlijke verzorging) en VP (verpleging) worden met ingang van boekjaar 2015 gefinancierd vanuit de Zvw. Onderdeel van de regeling is dat een overschrijding van het landelijke budgetplafond voor GRZ (Geriatrische RevalidatieZorg) als ook wijkverpleging zal worden teruggevorderd van de zorginstellingen naar ieders aandeel in de overschrijding (macrobeheersinstrument).

Zorgaanbieders kunnen op basis hiervan een terugbetalingsverplichting opgelegd krijgen in 2016.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 bestaat nog geen inzicht in de omvang van deze verplichting, het macrobeheersinstrument is voor 2015, 2016 en 2017 nog niet definitief. Zorggroep Charim is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2017.

Bovenstaande is in overeenstemming met de betreffende beleidsregel van de NZa met betrekking tot het Macrobeheersmodel geriatrische revalidatiezorg.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

<i>Specificatie Niet in de balans opgenomen verplichtingen</i>	< 1 jaar	>1 jaar, < 5 jaar	> 5 jaar
Erfpacht Tollekamp	234.920	903.994	3.498.360
Erfpacht Elim	81.680	326.718	onbep. tijd
Huur locatie D'n Aok - Veenendaal	80.727	0	onbep. tijd
Huur Wiltonstraat	111.524	92.936	0
Huur Mirtehof	439.016	340.916	5.100
Contracten software en licenties	159.689	159.689	0
Externe netwerkomgeving en beheer	80.040	0	0
Overige verplichtingen inkoopcontracten	0	0	0
Leasecontracten:			
Apparatuur en vervoermiddelen	130.650	485.598	0
Totaal niet uit de balans blijkende verplichtingen	1.318.246	2.309.851	3.503.460

5.1.15 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

Niet van toepassing

5.1.16 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017					
- aanschafwaarde	66.225.623	13.252.372	5.955.007	975.179	86.408.181
- cumulatieve afschrijvingen	36.452.518	6.044.414	3.540.705	0	46.037.637
Boekwaarde per 1 januari 2017	<u>29.773.105</u>	<u>7.207.958</u>	<u>2.414.302</u>	<u>975.179</u>	<u>40.370.544</u>
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	132.616	341.176	988.277	-355.798	1.106.271
- afschrijvingen	1.903.060	710.841	600.384	0	3.214.285
- <i>desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	4.009.979	850.606	38.120	108.897	5.007.602
cumulatieve afschrijvingen	3.388.941	389.813	38.120	0	3.816.874
per saldo	621.038	460.793	0	108.897	1.190.728
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-2.391.482</u>	<u>-830.458</u>	<u>387.893</u>	<u>-464.695</u>	<u>-3.298.742</u>
Stand per 31 december 2017					
- aanschafwaarde	62.348.260	12.742.942	6.905.164	510.484	82.506.850
- cumulatieve afschrijvingen	34.966.637	6.365.442	4.102.969	0	45.435.048
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>27.381.623</u>	<u>6.377.500</u>	<u>2.802.195</u>	<u>510.484</u>	<u>37.071.802</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	0% - 10%	5% - 20%	10% - 33%	0,0%	

5.1.17 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Overige vorderingen	Totaal
	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2017	241.740	241.740
Amortisatie (dis)agio	-10.124	-10.124
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>231.616</u>	<u>231.616</u>
Som waardeverminderingen		0

BIJLAGE

5.1.18 Overzicht langlopende schulden ultimo 2017 (enkelvoudig)

Leninggever	Afsluit-datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werkelijke-rente	Restschuld 31 december 2016	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflossings-wijze	Aflossing 2018	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€			€	
De Amandelhof en De Mirtehof													
Lening BNG 40.98333.01	31-10-03	3.675.620	30		2,51%	2.082.851	122.520	1.960.331	1.347.731	16	lineair	122.521	Borg WFZ
De Looborch													
Bank Ned. Gem. 40.104233	23-03-09	3.100.000	40		5,05%	2.499.375	77.500	2.421.875	2.034.375	32	lineair	77.500	Borg WFZ
Bank Ned. Gem. 40.104234	23-03-09	3.100.000	40		5,05%	2.499.375	77.500	2.421.875	2.034.375	32	lineair	77.500	Borg WFZ
BankNed.Gem. 40.104310	5-06-09	3.100.000	30		4,97%	2.325.000	103.333	2.221.667	1.705.002	22	lineair	103.333	Borg WFZ
Groenewoude													
Lening BNG 40.98404	1-12-03	559.284	34		4,67%	345.440	345.440	0	0	0	lineair	0	Borg WFZ
Lening BNG 40.106616	24-05-11	2.700.000	30		4,03%	2.205.000	90.000	2.115.000	1.665.000	24	lineair	90.000	Borg WFZ
Lening BNG 40.106617	23-05-11	1.590.000	20		3,95%	1.152.750	79.500	1.073.250	675.750	14	lineair	79.500	Borg WFZ
Locatie de Meent													
BNG 40.0087349	1-02-98	1.588.231	20	onderhandse	4,50%	158.823	79.412	79.412	0	1	lineair	79.412	Borg WFZ
BNG 40.0088318	1-10-98	907.560	20	onderhandse	4,82%	90.756	45.378	45.378	0	1	lineair	45.378	Borg WFZ
BNG 40.0098334	31-10-03	6.000.000	30	onderhandse	4,89%	3.400.000	200.000	3.200.000	2.200.000	16	lineair	200.000	Borg WFZ
BNG 40.0098335	31-10-03	1.500.000	30	onderhandse	2,54%	850.000	50.000	800.000	550.000	16	lineair	50.000	Borg WFZ
Locatie de Engelenburgh													
ABN AMRO 535351607	1-08-03	3.880.000	20	hypothecaire	4,77%	1.358.000	1.358.000	0	0	0	lineair		Positieve 0 hypotheekclausule
ABN AMRO 535351771	14-07-03	1.000.000	20	hypothecaire	4,10%	350.000	350.000	0	0	0	lineair		Positieve 0 hypotheekclausule
Locatie 't Boveneind													
BNG 40.0089297	1-04-99	2.552.514	18	onderhandse	4,56%	201.718	201.718	0	0	0	annuiteit	0	Borg WFZ
BNG 40.104459	30-09-09	589.262	10	onderhandse	4,50%	176.779	58.926	117.853	0	2	lineair	58.926	Borg WFZ
Locatie Elim													
Lening ZDH 4,775%	1-01-10	1.875.000	20		4,78%	1.218.750	93.750	1.125.000	0	12	lineair	1.125.000	Hypotheekstelling
Lening ZDH 4,975%	1-01-10	1.875.000	30		4,98%	1.437.500	62.500	1.375.000	0	22	lineair	1.375.000	Hypotheekstelling
De Tollekamp													
BNG 40.107797	24-10-12	2.500.000	20		1,45%	2.000.000	2.000.000	0	0	0	lineair	0	Borg WFZ
BNG 40.107798	24-10-12	2.200.000	20		2,11%	1.760.000	110.000	1.650.000	1.100.000	15	lineair	110.000	Borg WFZ
BNG 40.107799	24-10-12	2.500.000	20		2,38%	2.000.000	125.000	1.875.000	1.250.000	15	lineair	125.000	Borg WFZ
Totaal						28.112.117	5.630.477	22.481.640	14.562.233			3.719.070	

5.1.19 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

Voor zover posten uit de enkelvoudige resultatenrekening niet afwijken van de geconsolideerde resultatenrekening zijn deze hierna niet nader toegelicht en wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening.

BATEN**35. Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)**

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringswet GRZ	3.000.566	2.809.348
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	55.786.098	54.976.653
Opbrengsten ZvW-wijkzorg	4.449.948	4.088.917
Opbrengsten Wmo	630.311	665.691
Opbrengsten zorgverzekeringswet 1e lijns behandeldienst	444.647	405.574
Overige zorgprestaties	54.667	530.771
Eigen bijdragen en betalingen cliënten	321.810	335.890
Totaal	<u>64.688.047</u>	<u>63.812.844</u>

Toelichting:

De grootste toename is zichtbaar in de WLZ opbrengsten. Door verhogingen van het landelijk budget voor WLZ zorg zijn de tarieven geïndexeerd, dit heeft geleid tot 800k aan extra opbrengsten

Daarnaast groeien de ZvW omzetstromen, GRZ en wijkverpleging, verder door. De ZvW wijkverpleging wordt geleverd aan thuiswonende cliënten en aan cliënten die een appartement huren binnen één van de locaties van de zorginstelling.

De WMO opbrengsten hebben grotendeels betrekking op de levering van dagbesteding en dagbehandeling.

36. Subsidies

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Subsidies WLZ/Zvw-zorg	1.264.082	1.333.995
Overige subsidies	53.915	47.593
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	462.009	423.993
Totaal	<u>1.780.006</u>	<u>1.805.581</u>

Toelichting:

De ZvW en WLZ subsidies hebben betrekking op de subsidies 1e lijnsverblijf en extramurale behandeling. Dit betreft overgangsregelingen in (2015, 2016 en) 2017 van voorheen AWBZ gefinancierde zorgvormen die deels nu onder de zorgverzekeringswet vallen. Dit betreft met name kortdurend verblijf en specifieke behandelingen van artsen en paramedici.

De toename van de subsidies betreft de opbrengst zorginfrastructuur van Groenewoude en Tollekamp (overige subsidies) en de extra gelden voor het inzetten van leerlingen en stagiaires (loonsubsidies).

37. Overige bedrijfsopbrengsten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige dienstverlening (waaronder 2e-4e geldstroom UMC's voor onderzoek):		
Restaurant/maaltijdbonnen/Toko	1.335.683	1.369.131
Alarmering	53.303	46.603
Overig	531.583	478.977
Verkoop activa	3.848.695	0
Overige opbrengsten (waaronder vergoeding voor uitgeleend personeel en verhuur onroerend goed):		
Huur bewoners/overigen	542.987	624.354
Opbrengst servicekosten	218.744	248.597
Totaal	<u>6.530.995</u>	<u>2.767.662</u>

Toelichting:

In 2017 is een locatie van de zorginstelling verkocht (€ 5 mln.), hier is een boekwinst mee gerealiseerd. Deze boekwinst zal ten gunste van de zorg ingezet worden.

De huren zijn door de verkoop gedaald. De twee verkochte locaties waren locaties met veel Scheiden, Wonen en Zorg cliënten.

5.1.19 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

38. Personeelskosten*De specificatie is als volgt:*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Lonen en salarissen	36.569.485	35.269.121
Sociale lasten	5.966.368	5.664.642
Pensioenpremies	2.807.267	2.675.205
Andere personeelskosten:		
Overige personeelskosten	1.573.067	1.130.329
Subtotaal	<u>46.916.187</u>	<u>44.739.297</u>
Personeel niet in loondienst	2.312.322	3.534.768
Totaal personeelskosten	<u>49.228.509</u>	<u>48.274.065</u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:		
FTE's op basis van contracten	836	795
FTE's op basis van werkelijke inzet	932	904
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>1.768</u>	<u>1.699</u>
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	0	0

Toelichting:

De personeelskosten zijn fors toegenomen ten opzichte van 2016. Het nieuwe kwaliteitskader zorg vereist dat er meer personeel wordt ingezet om de kwaliteit van zorg te verhogen. Met de groei van de personeelsinzet naar de gewenste niveau's volgens het kwaliteitskader is in 2017 al een eerste start gemaakt door de beschikbaarstelling van de eerste tranche extra middelen vanuit de overheid. De kosten personeel niet in loondienst zijn fors gedaald. Mede door een centrale flexpool waaruit de flexibele schil worden gecoördineerd.

39. Afschrijvingen op materiële vaste activa*De specificatie is als volgt:*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Afschrijvingen materiële vaste activa	3.214.285	3.264.027
Totaal afschrijvingen	<u>3.214.285</u>	<u>3.264.027</u>

5.1.19 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

40. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	5.683.920	5.745.885
Algemene kosten	3.865.684	3.389.803
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	1.448.270	1.424.164
Onderhoud en energiekosten:		
- Onderhoud	1.321.681	1.358.527
- Dotatie en onttrekking voorziening groot onderhoud	1.764.160	296.736
- Energiekosten gas/electra/water	1.392.749	1.313.155
Huur en leasing	1.119.136	703.763
Belasting en andere heffingen	370.087	291.931
Totaal overige bedrijfskosten	<u>16.965.687</u>	<u>14.523.964</u>

Toelichting:

De algemene kosten zijn hoger door de verkoopkosten van een locatie. Daarnaast is de dotatie aan de voorziening onderhoud hoger doordat in 2016 van de verkochte locatie de voorziening is vrijgevallen, in 2017 heeft er aanvullende dotatie plaatsgevonden voor o.a. MVO maatregelen conform het strategisch beleidsplan 2018-2021. De huurkosten zijn hoger doordat de verkochte locatie teruggehuurd wordt. Dit betreft met name de appartementen met WLZ cliënten.

41. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rentebaten	3.978	10.927
Rentebaten groepsmaatschappijen	0	0
Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	0	0
Subtotaal financiële baten	<u>3.978</u>	<u>10.927</u>
Rentelasten	-1.091.250	-1.174.514
Amortisatie disagio/transactiekosten op leningen	-10.124	-10.106
Subtotaal financiële lasten	<u>-1.101.374</u>	<u>-1.184.620</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>-1.097.396</u>	<u>-1.173.693</u>

Toelichting:

Door extra aflossing van langlopende leningen in 2017 zijn de rentelasten gedaald ten opzichte van 2016.

5.1.20 VASTSTELLING EN GOEDKEURING

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De raad van bestuur van Stichting Zorggroep Charim heeft de jaarrekening 2017 opgemaakt en vastgesteld in de vergadering van 17 mei 2018.

De raad van toezicht van de Stichting Zorggroep Charim heeft de jaarrekening 2017 goedgekeurd in de vergadering van 17 mei 2018.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 5.1.2.

Gebeurtenissen na balansdatum

Niet van toepassing.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

Plaats:
Datum:

Veenendaal
17-5-2018

W.G.
_____
Dhr. H.J. Prins
Voorzitter Raad van Bestuur

W.G.
_____
M. van Ginkel RA
Voorzitter Raad van Toezicht

W.G.
_____
J. den Heijer
Lid Raad van Toezicht

W.G.
_____
ir. H. de Boon
Lid Raad van Toezicht

W.G.
_____
ir. J.K. Hoepel
Lid Raad van Toezicht

W.G.
_____
Mw. I. Wijma
Lid Raad van Toezicht

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is de statutaire resultaatbestemming niet benoemd. Wel is het de verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur de jaarrekening vast te stellen inclusief een balans en een staat van baten en lasten. De Raad van Toezicht keurt de jaarstukken goed. Dit staat vermeld in artikel 23.4f en artikel 28 van de statuten.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van Stichting Zorggroep Charim

Verklaring over de in het jaardocument opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Zorggroep Charim (hierna 'de stichting') te Veenendaal (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Zorggroep Charim per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
- 2 de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2017; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Zorggroep Charim zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de klassenindeling bezoldigingsmaximum 2015/2014

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2017 hebben wij het bezoldigingsmaximum WNT 2015/2014 zoals bepaald en verantwoord door Stichting Zorggroep Charim als uitgangspunt gehanteerd voor onze controle en hebben wij geen werkzaamheden verricht op de totstandkoming van dit bezoldigingsmaximum 2015/2014.

Verklaring over de in het jaardocument opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaardocument andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag (inclusief bijlagen daarbij);
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de RvW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

— het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

— het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;

— het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

— het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

— het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

— het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen, 17 mei 2018

KPMG Accountants N.V.

M.W.J. van de Luur RA